

”Vor skole ligger frit for vejr vind – en bondegård at se med fire længer”

Sådan lyder de to første linjer i skolesangen fra 1942.

En sang som vi også skal synge om lidt og som alle der har været elever på Staten kender.

Jeg er ikke helt sikker på, at Hack Kampmann synes at hans smukke nyklassicistiske bygning ligner en bondegård – men det skal jo nok ses i sammenhæng med ”frit for vejr og vind”.

For der var åbent heromkring. Der var ikke langt til markerne, (hvilket også fremgår af vers 2) der var haver, træerne var små og når man ser på kvarteret i dag, så er det også et vidnesbyrd om hvad der er sket af byudvikling omkring statsskolen i bygningens 100-årige historie.

Den historie - det jubilæum vi fejrer i dag et stolt jubilæum som er mere end en fejring af en skolebygning.

Det er også en markering af en skole, som gennem generationer har været med til at forme Randers som by – socialt, kulturelt og uddannelsesmæssigt – og Randers har på samme måde formet statsskolen.

Det interessante i et byperspektiv er også, hvordan skolen i velfærdssamfundets tid har fungeret som en fælles skole på tværs af kvarterer, baggrunde, familier og generationer.

Mange familier i Randers og omegn har haft bedsteforældre, forældre og børn gennem de samme porte – også meget gerne de kommende år.

Derfor bliver ”Staten” ikke bare et uddannelsessted, men et fælles erindringsrum.

Når tidligere elever vender tilbage til dimissioner og jubilæer årtier senere, fortæller det noget om skolens særlige rolle som identitetsskabende – men også om sammenhold og fælles oplevelser, som er helt afgørende for en god gymnasietid for den enkelte elev.

Uden det daglige fællesskab, de daglige oplevelser går det ikke.

Arkitekturen, bygningen spiller også en vigtig rolle i den fortælling – selvom det er indholdet og fællesskabet der skaber de menneskelige relationer.

Den monumentale skolebygning, blev ved indvielsen beskrevet som ”paladset”, hvor ”fremtidens Randers skal øse af visdommens kilde”.

Den formulering siger meget om datidens tro på dannelse og uddannelse som den enkeltes, byens, og samfundets løftestang.

Skolen blev bygget i en periode, hvor danske byer investerede massivt i offentlige institutioner som skoler, biblioteker, museer og hospitaler — ikke kun som funktionelle bygninger, men som symboler på fælles dannelse, oplysning og et begyndende velfærdssamfund.

Gennem århundredet har skolen samtidig afspejlet historien.

Under besættelsen blev bygningen i de sidste 50 dage beslaglagt af tyskerne, og det er fotodokumenteret hvilket rod de efterlod, og til meget stor forargelse brugte de hylderne i fysiksamlingen som brændsel til komfuret.

Både lærere og elever deltog i modstandsarbejdet.

16 tidligere elever og én lærer mistede livet under krigen. Jeg håber I vil gå forbi mindetavlen, som blev ophængt i 1946. Dem skal vi også huske og mindes i dag. Det er deres offer der gør at vi kan fejre friheden og dagen i dag.

Dermed er skolens historie også vævet sammen med de store nationale og lokale begivenheder, som har præget Danmark, som har præget Randers.

Men det vigtigste perspektiv, at skolen gennem generationer har været et sted, hvor unge randrusianere har mødt verden — og hinanden.

Her er der skabt venskaber, netværk og kulturelle fællesskaber. Her er lagt et stærkt fundament for selve livet.

Det er også derfor, at et jubilæum som dette rækker ud over skolens egne mure, hvilket jo også ses på det flotte deltagerantal i dag.

Stor tak til dem der har gjort dagens festligheder og flotte program muligt. Tak til elever og medarbejdere.

Når vi ser tilbage på de første 100 år, skal vi naturligvis fejre bygningen.

Men vi skal også fejre at statsskolen er en moderne skole, med Royal run gennem gården, der investerer i det enkelte menneske, investerer i demokratiet, lokalsamfundet — ja investerer i livet og er med til at sikre livsduelighed og dannelse.

Uden indhold og ånd er bygningen en skal, en meget smuk en af slagsen — med indholdet — det er et gymnasium.

Som tidligere elev fra 80'erne (og i parentes bemærket vil jeg sige at nutidens gymnasieelever er betydeligt flittigere end vi var) kan jeg stærkt understøtte vores motto:

Tre år. For livet

Venner. For livet

Staten. For livet

Som Eagles synger i sidste linje i Hotel California:

“You can check out anytime you like, but you can never leave.”

Nyd dagen – nyd hinanden – nyd fællesskabet. God fest.

Bestyrelsesformand Torben Hansen, 19/9 2026